

נחום ברנע

אשרי המלאין

שמעון שיפר בישר אתמול ב"דיעות אחרונות" שאהר אולמרט ואברמאון נושאים ונותנים בחשאי על סוגיות שגר געות להסדר הכולל בין ישראל לפלסטין. אולמרט ריווח על שיחותיו לחברי קונגרס דמוקרטים מארצות הברית.

סיפור מרתק, חיובי, טוב לדעת שאנשים מדרגים טוב לדעת שהם מחליפים ביניהם דיבורים על נושאים רציניים, ולא מטתפקים בפזוזה מול המצלמות. טוב לדעת שהדיבור על הנושאים הרגישים האלה לא נגמר בפיצוץ, כפי שנגמרו שיחות ברק וערפאת בקמפ דייוויד, ואף על פי כן.

השיחות האלה נקראות כמו סרט על הסכם אוסלו שמוקדן מהסוף להתחלה. באוסלו זה התחיל משני אקדמאים שחיפשו שותפים לשיחה, עבר לפוליטיקאי זוטא, טיפס לפוליטיקאי בכיר ממנו הוטל לפתחו של ראש ממשלה. כאן זה מתחיל מהדרג הבכיר ביותר ויגמר מי יודע איפה, אולי בשני אקדמאים שחיפשו שותפים לשיחה.

כל ראשי הממשלה שקדמו לאולמרט, לבד מברק, פחדו פחד מוות מדיון על הסדר כולל. הם לא חששו מהדיבור: הם חששו מהחמיה. הבוטה ביניהם היה שרון: מי שהזכיר בנוכחות פלסטיני או אמריקאי משהו שנוגע להסדר הכולל, היה נחשב אצלו כמי שהכניס צלם להיכל.

אולמרט הוא ראש ממשלה לכל דבר, ובכל זאת, הוא ראש ממשלה על תנאי. הוא מנהל מלחמת השוהיה נואשת נגד ועדת בדיקה שהוא מינה, מחשש שהוועדה הזאת מבשלת את הרחנת. זוהי מלחמה עורך-דינית, מלחמה מבוועדת. הפוך בה והפוך בה, ולא תמצא נימוק להצדיק אותה מוסרית. הדבר היחיד שאפשר לומר בערו הוא שיש לו רוח לחימה ויכולת הישרדות. זה פחות מחצי נחמה.

בניגוד לשרון של ההתנתקות, אין לו גיבוי ציבורי אוטומטי. ברעת הקהל הוא יושב על אוברדראפט. בתנאים כאלה מותר היה לצפות ממנו שלפני שהוא מאוורר את הסכם העקרונות שלו עם חברי קונגרס מארצות הברית, יאוויר אותם מול הציבור בישראל. שלא לדבר על אברמאון, שכוחו היחיד הוא הר

לשתו. אם אולמרט רוצה לעזור לאברמאון, שייקח קורס לשיחת נפש את אהוד ברק. הגיע זמנם של ראש הממשלה ושר הביטחון להקים מטבח פוליטי, שותפות לעת צרה. יחד הם יכולים לתת לאוכלוסיית הגדה, שלתמיכתה מקווה אברמאון, הרבה מאוד. יש חסמים

שאפשר לפתוח. מאחזים שצריך לפרק. האמריקאים עדיין ממתנינים ל-27 המאחזים ששרון הבטיח להם לפנות. עד היום לא פונה אף לא מאחו אחד. כדי להגיע להסכם היסטורי בין ישראל לפלסטין, צריך שמשהו יאמין בו בכל לבו, ידחוף אליו בכל כוחו. המשא ומתן בין אולמרט לאברמאון מתקיים, למרבה הצער, בין שני לאמאמינים.

השעון מתקתק

בנימין נתניהו ישב שלשום בבית קפה בתל אביב, לא רחוק ממצודת זאב. הקהל צעיר, מקומי. הקהל הפגין אדישות: זאת ההפגנה היחידה שמי תאימה להם. האנשים שניגשו אליו אינם מבאי בית הקפה. ניגש קשיש שמתעקש להסביר לו משהו על שער השקל. ניגשת אישה מבוגרת שמביעה את הערצתה. ניגש זוג תיירים אמריקאים. "קראתי את ספרך", מבשר לו הגבר ולוחץ את ידו בהתרגשות. יש לו עכשיו משהו לספר בבית.

לאורך כל היום ליקק נתניהו את פצעי ניצחונות מאמש. זה היה ניצחון מר, אבל לא ניצחון פירוס. התוצאות יימחקו מהזיכרון תוך יום. הן כבר נמחקו. רק חנן קריסטל זוכר את המספרים האלה. בצדק, רק קריסטל.

פייגלין הוא בהחלט מטרה. כמו ברחש באוזן, כמו פורונקל באף. לא בגלל הקולות שקיבל, אלא בגלל שהקולות האלה יעמדו לרשותו בכל התמו"רות בעתיד. אם מי שיבקש להיבחר לכנסת יזדקק לקולות של פייגלין, הצמרת של הליכוד תתחיל לדבר פייגלינית. ואם תדבר פייגלינית, היא תפחית מסיכוייו של נתניהו להיות ראש ממשלה.

נתניהו מאמין שהוא יכול לסלק אותו. מפלגה היא מועדון שרשאי לקבוע מי ראוי להיות חבר בו ומי לא. אם פייגלין בעד סרבנות, למשל, יש בסיס טוב לזרוק אותו החוצה. חבר ליכוד לא יכול לתמוך בסרבנות.

נתניהו מנסה להוציא מראשו את משה פייגלין ולהתמקד במאבק על ראשות הממשלה. הכנסת מתקרבת אל נקודת אמצע הקדנציה. יש כלל שביישראל של שני העשורים האחרונים הפך לעובדה: מאמצע הקדנציה מתחיל תהליך של פרימת חברי הכנסת מתחילים לחשב את קיצם. השעון הפוליטי מתקתק. הקואליציה מתפוררת. הוא מעריך שהבחירות יתקיימו ב-2008. אולי

מרט עומר-מול שדה מוקשים. ויוגדר הוא המוקש הראשון. החקירות למיניהן סורקות את שארית מעמדו הציבורי. למרבה האירוניה, מה שמאריך את חיי הממשלה הוא דווקא הפופולריות של הליכוד, ושלו, בציבור הישראלי. אהוד ברק היה מפרק את ממשלת אולמרט אילו חשב שיש לו כרגע סיכוי לנצח בבחירות.

לברק יש עוד סיבה לא למה, מעריך נתניהו. הוא לא יודע מה יקרה בקרימה. אם ציפי לבני תחליף את אולמרט, יתחלק בנק המצביעים של קדימה והעבודה בין שניהם.

הוא מעריך שליברמן יפרוש מהממשלה מתישהו. הוא מתק' שה להבין מה ליברמן עושה שם עכשיו. על פי הסקרים, ליברמן איבד לליכוד את כל מצביי עיו הישראלים. נותר רק הקול הרוסי. ליברמן יילך, ואחריו, או לפניו, תלך ש"ס. אולמרט יושב על חולות נודדים.

הדבר היחיד שיכול לשנות את המצב הפוליטי מהיסוד הוא אירוע חיצוני. איראן, למשל. עימות עם איראן יכול לטרוף את כל הקלפים.

נתניהו לא מאמין בהסכם עקרונות עם הפלסטינים. הוא חושב שהראשון שייפול בעקבות הסכם כזה יהיה אברמאון. צריך לאפשר לפלסטינים להגיע לשגשוג כלכלי. זה העיקר. הוא לא מאמין ששלוש מביא שגשוג. הוא מאמין ששגשוג מביא שלום. לא בריוק שלום. שגשוג מביא שקט יחסי.

הוא נזכר שהוא, כראש ממשלה, אישר לפלסטינים להקים את הקווינו ביריחו. נכון שכאשר נתן להם את האישור, הוא לא ידע מי הבעלים.

משך הברזל

בשלושה מקומות בארץ, על קו התפר, הקימה מדינת ישראל אנדרטות לטיפשותה, ליוהרתה, לפורנותה. בחולות ליד קיבוץ כרם שלום, על גבול מצרים, נקברו קירות העיר ימית; בשטחי החממות של מושב נתיב העשרה, מצפון לרצועה, הוצבו מאות חררי ביטחון שהובאו בשלמותם מגוש קטיף; האנדרטה השלישית הוקמה בימים האחרונים לצד מחסום שמעה, נקודת המעבר הראשית בין הגדה המערבית לכאר שבע. גדרות בטון אפורות, המישה מטרים אוך כל אחת, 82 סנטימטר גובה, הונחו שם זו על גבי זו, זו לצד זו. 41 קילומטר גדה קבלן חרוץ טרח להנציח על כל בטונה את התאריך שבו הפכה ממחסום לאנדרטה. אם לא בשביל ההיסטוריה, בשביל החשבונות.

הקו הירוק באזור הזה ירוק מאוד: הוא משיק לע' צים האחרונים של יער יתיר. צפונה משם משתרעים המרחבים והפתוחים של דרום הגדה, ממלכתם של רועים פלסטינים של בדואים ושל מתנחלים פרועי זקן שתלומם החימני האלהצטייד ברכבי שטח חרובים 16 ולחיות ממש כמו בתנ"ך.

כביש 317 נמתח ממערב למזרח, לאורך הכטן הדרומית של הגדה. התוכנית המקורית של שרון, מאוקטובר 2003, הייתה להקים את גדר ההפרדה מצפון לכביש, ובכך לספח הלכה למעשה שורה של התנחלויות ואלפי רזנמים של ארמות מרעה למדינת ישראל. הממשל האמריקאי התנגד, בג"ץ פסק נגד,

גליל התרגיל: תרוח

ושרון נאלץ לבנות את הגדר על הקו הירוק. ואו באה ההתחכמות. לאורך הכביש הונחו אלפי בטונות שרותכו זו אל זו. נחש ארוך של בטון נמתח לאורך הכביש. בשביל מה, שאלו שופטי בג"ץ. בשביל הביטחון, אמרו קציני צה"ל. המעקה ימנע ממחבלים להגיע עם רכב אל הכביש ולירות במכוניות של מתנחלים.

למה לא תקימו מעקה ברזל, שאל אל"מ (מיל) שאול אריאלי, איש המועצה לשלום וביטחון. גנ"ב, בים, השיב צה"ל. אם גונבים, שאל אריאלי, למה אתם מקימים מעקי ברזל לאורך כבישים אחרים בגדה. שם לא גונבים?

אריאלי וחבריו חשדו, שהסיבה האמיתית להקמת גדר הבטון היא התנחלותית: המעקה ימנע מהפ' לסטינים להגיע ברכב אל השדות שלהם וימנע מהעדרים להגיע אל

שטחי המרעה. מדובר בהשתלטות על קרקע, לא במלחמה בטורה.

אריאלי הציג לשופטים מפת עבירות של צה"ל: המעקה הוקם גם במקומות ששום רכב לא מסוגל לנוע בהם. נגד מי הוקם המעקה? נגד העיזים.

זה גם היה חשדו של בית המשפט. בדצמבר 2006 החליט הנשיא אהרן ברק שעל המדינה לפרק את מעקה הבטון. עברו שישה חודשים, והמדינה לא עשתה דבר. יומיים לפני תום המועד ביקשו נציגי הפרקליטות מבג"ץ ארכה. בריון ישבו השופטים בייניש, פרוקצ'ה וריבלין. הם נזפו קשה בנציגי המדינה. בסוף לא הייתה ברירה: 41 קילומטרים של בטון פורקו בתוך ימים. אריאלי אומר שמחיר הבטונות הוא 12 מיליון שקל. הוא מעריך שהכשרת הקרקע לפני ההתקנה, ההתקנה והפירוק הוסיפו לחשבון עוד עשרות מיליוני שקלים. משהו כמו 80 מיליון שקל, הוא משער.

הכסף הקל מוציא אותו מהכלים. האמת, גם אותי במהלך הבנייה של גדר ההפרדה ביזבוזה המדינה בין מיליארד למיליארד וחצי שקל על גחמות פוליטיות, על קוצר ראות, על טמטום, על צביעות ושקרים. הכל מתחיל באריאל שרון, שנכנס לפרויקט הגדר כמו כלה אנוסה. הוא לא רצה את הגדה, אבל רצה את המתנות שגולו להקמתה. את התואר של הגדר זיגוג אחורה וק דימה, ואת הביצוע סחב רק 60 אחוז מהגדר הושלמו. אבל הסיפור לא נגמר בשרון. הוא נמשך עד היום.

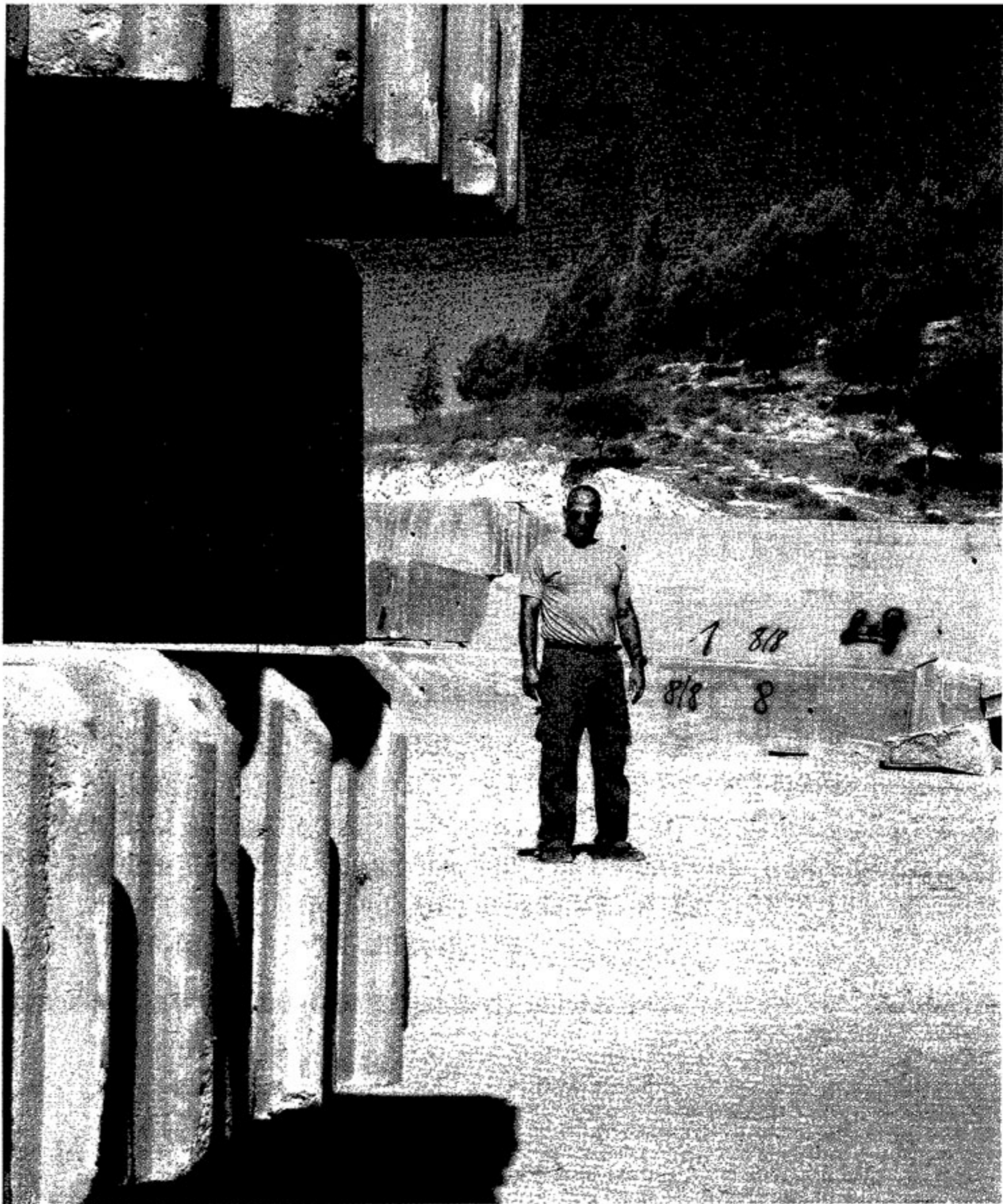
הגדה, גם במקומות שבהם נבנתה, פרוצה. פתוחים בה עשרות מעברים שמיועדים לישראלים בלבד. אין בהם בדיקה של ממש. כל התוכניות לזיהוי אלקטרוני נדחו על ידי שדולות המתנחלים. המדינה הבטיחה להם שידגישו באריאל כמו בתל אביב. המדינה לא יכולה לחזור בה.

כדי לסגור את הפירצה הרחיק צה"ל את הפלסטרי גם מרוב כבישי הגדה. המחסום איננו על הקו הירוק אלא בגל האבנים הגדול ביציאה מכל דרך עפה. זאת גדר ההפרדה האמיתית. היא יעילה, אבל היא מסכלת כל בטיחן להציה לפלסטינים בגדה לשקם את עצמם. זהו מילכוד הגדה.

עם זאת, גדר ההפרדה היא מפעל לאומי מוצלח ביותר. היא שווה כל שקל מ-13 מיליארד השקלים שהושקעו בה. היא שיפרה לאין ערוך את חייהם של מאות אלפי ישראלים, יהודים וערבים, שחיים לאורך קו התפר, וכפעם הראשונה מאז 1967 נתנה לישראלים גבול להתגדר בו. הייתה לה כנראה גם תרומה מסוימת

מצעי הניצחון: הזוג נתניהו, השבוע צילום: מיכאל קרמר

גדר נגד עוינים: שואל אריאלי והבטונדות, מחסום שמעה, השבוע

צילום: נחום ברנע

ביטחון חדש, אמרו השופטים. אנחנו מעבירים את ההחלטה אליו.

"אם פרץ החליט להרחיב את הגדר", אמר לי כשריאלי השבוע, "אהוד ברק יחליט לצמצם אותה? זה לא יכול להיות".

הוא צדק, כנראה. יועץ התקשורת של ברק, רונן משה, אמר לי השבוע שברק קיים באמצע החודש שעבר דיון ראשוני על תוואי הגדר, ויקיים דיון יותר מעמיק בקרוב. בינתיים אין החלטה, ואין גדר.

אפשר להפליג בסיפורי הגדר עוד ועוד, לספר איך הוציאה המדינה מאות מיליוני שקלים כדי להשתלט על אדמות ריקות באזור גבעת זאב וכדי להכניס לגדר את תושבי ההתנחלות בית חורון; אפשר לספר איך במודיעין עלית בנתה חפציבה, וחברות אחרות, רבי קומות על אדמות פרטיות של ערבים; איך ועדת התכנון של יש"ע נתנה לחברות אישור בדריעבה, ואיך ניסו לבנות ביישוב סמוך, חשמונאים, עד לגדר, ואחר כך להזיז את הגדר כדי להגן על הבתים שייבנו.

אפשר לספר על צופים, התנחלות ממזרח לק"ק קיליה. צופים בתוך הגדר. המדינה רצתה, מטעמי ביטחון, להרחיק את הגדר עוה, עד לבתי הכפר הערבי הסמוך, ג'איוס. המועצה לשלום וביטחון עירערה. בבית המשפט התברר שמאחורי הזוהר הגדר הייתה תוכנית חשאית להרחבת ההתנחלות. בג"ץ הורה להחזיר את הגדר למקומה. מחיר התיקון הוא 60 מיליון שקל. אבל זה לא הכל: היום לב לבייב רכש 8,500 דונם מצפון להתנחלות. הוא מבקש להגדיל את ההתנחלות פי עשרה. הזוהר הגדר תעלה, כך מעריך שואל אריאלי, רבע מיליארד שקל.

וכן הלאה וכן הלאה: אלפי מנשה, מדרום לק"ק קיליה, הייתה אמורה להתחבר לישראל ודרך היישוב הקהילתי מתן. תושבי מתן התנגדו: הם לא עברו מהעיר אל הכפר כדי לגוד על כביש. הנושא נדון פעמיים בבתי משפט. אלוף פיקוד מרכז אהוד, משה קפלינסקי, קבע שהכביש הקיים, כביש 55, בעייתי מבחינה ביטחונית. אלוף הפיקוד שירש אותו, יאיר גוזה, קבע שהכביש כשיר מבחינה ביטחונית.

בלית ברירה, בנו גדר מפותלת להפליא וארוכה להפליא. הגדר כוללת בתוכה חמישה כפרים ערביים. בעייתם עלתה לבג"ץ. בספטמבר 2005 הורה אהרן ברק לעשות סידורים שיאפשרו לפלסטינים להגיע למרכזי האוכלוסייה שלהם. מועצת אלפי מנשה הגי" שה עתירה משלה, בשיתוף המועצה לשלום וביטחון. השינויים בגדר יעלו למדינה בין 70 ל-120 מיליון שקל. אלה הערכות: המדינה מסרבת לפרסם מספרים. לא מטעמי ביטחון; מטעמי בושה.

שארית התמימות

אולמרט שיבח בנאום במכללה לביטחון לאומי את פעילות בג"ץ בקביעת תוואי הגדר ובהגנה משפטית על התוואי נוכח הביקורת בעולם. "בג"ץ הוא השכפ"ץ של המדינה", אמר, ולא הסמיק. עיון כסאגה המשפטית הנמשכת בפרשת הגדר הוביל את אנשי המועצה לשלום וביטחון, ולא רק אותם, למסקנות הבאות:

א. בקביעת תוואי הגדר נשאה המדינה את שם הביטחון לשווא.

ב. שופטי בג"ץ עשו כמיטב יכולתם לנהוג באחד ריות. לפעמים העדיפו להעלים עין מהמריחות שמרזו אותם קציני צה"ל ונציגי מערכת הביטחון, ולו כדי לחסוך למדינה עשרות ומאות מיליוני שקלים, מחיר שינוי התוואי.

ג. חוסר היכולת של המדינה להתמקד בשיקולים ביטחוניים עיכב ועדיין מעכב את השלמת הגדר.

ה. אנשי המועצה לשלום וביטחון, ביניהם כמה אלופים קשישים, בוגרי מלחמת העצמאות, איבדו במאבק הזה את שארית תמימותם. יהודה גולן, מח"ס גולני הראשון, בכה כאשר ראה את מעקה הבטון בדרום הר חברון. לא מרחמים על הערבים: מהשימוש לרעה בביטחון, אברהם (ברן) ארן, כובש אילת, נדהם לשמוע מפי המתנחל דני תרזה שהוא סיכן של ערפאת.

כאשר הקצינים האלה היו בשירות פעיל, הם ידעו שבענייני ביטחון מרמה ישראל לעתים קרובות. בחלק מהולכות השולל הם היו שותפים פעילים. אבל אז ישראל רימתה את אויביה. כאן היא רימתה את עצמה, את בית המשפט העליון שלה. הם נעלבו.

דני תרזה פרש. לדברי שואל אריאלי, פרישתו קשורה בתרגיל ההרחבה שנעשה בגדר בצופים. הוא לא הלך רחוק: הוא עובד היום במשרד ראש הממשלה. ■

לי עוד שטח. אני רוצה לגדול. אבל כאשר המדינה התייצבה לבג"ץ היא טענה שלנגד עיניה עומד רק שיקול אחד: הביטחון.

השבוע, בצהרי יום, עמדנו, שואל אריאלי ואני, על ערימה קטנה של אשפה, על המצוק הצפוני של קידה. מולנו, מעבר לוואדי, בתוך האובך, השתרעה מעלה אדומים: עיר ואם. מתחתינו גרו הברואים באוהלים השחורים שלהם. מערבה משם ניצבו הבתים הגבוהים, הצפופים, בפרברים של ירושלים המזרחית. בינינו לבינם הפריד גשר ענק שבנתה המדינה עבור ההתנחלות, ומעגל תנועה. כשאנחנו האדומים נסענו בו, מכונית אחת בודדת בדרך לקידה, עמד תור ארוך של מכוניות פלסטיניות והמתין. מטעמי ביטחון, בכל הכבישים המשותפים בגדה יש ליהודים זכות קדימה.

בדיון בבג"ץ בפברואר 2006 אמר דני תרזה, שניהל במשרד הביטחון את תיק הגדר, שמעלה אדומים יכולה להסתפק בגדר שתקיף רק אותה. הגדר המורחבת נחוצה לקידה. השופט ברק התקשה להשתכנע: הוא לא הבין מדוע המדינה לא מסתפקת בגדר מכובדת ליישוב קטן כזה, ומתעקשת לחבר אותו בגדר למדינת ישראל.

במאוס מונה עמיר פרץ לשר ביטחון. הוא ביקש ללמוד את החומה האמת, הוא לא ממש למד. בנובמבר הוא הציע פשרה: קידה החרשה תחובה הישנה לא תחובה אולמרט אמר לא: הוא העדיף להעביר את כאב הראש לבג"ץ.

ביום חמישי שעבר התכנס בג"ץ שוב. מונה שר

ומתחתיו ואדי שמאוכלס בכדורים משבט הג'ה'לין. מעבר לוואדי, על ההר, יושבות שתי התנחלויות ששמן קידה. קידה החדשה היא יישוב וילות וכו' 100 מ' פחות. קידה הישנה היא מתנה נטוש, שחייל שומר על פתחו וצעירים בודדים מתגוררים בו.

אולמרט הבטיח לכשריאל שהגדר שתבנה תכיל בתוכה את העיר, את המחנות הצבאיים ממזרחה, את אזור התעשייה ואת ההתנחלות כפר אדומים ובנותיה - שטח ענק, 63 אלף דונם, שבשום הסדר עתידי לא יוכל להישאר בריבונות ישראל. הוא הבטיח לו עוד משהו: להקיף באותה גדר גם את קידה א' וקידה ב', ובכך להוסיף למעלה אדומים עוד 8,500 דונם. הב"דואים יקבלו פיצוי ויילכו למקום אחר.

כשריאלי אומר ביושר: אני רוצה תוואי גדר שייתן

בבלימת טרור המתאבדים. מה היה גודל התרומה, קשה לדעת: לירידה הדרמטית בעקומת הטרור היו סיבות נוספות, חלקן פלסטיניות, חלקן ישראליות.

אלא שהדרך לגן העדן רצופה כוונת רעות. הני מוק הרשמי לקביעת תוואי הגדר, ביטחוני. הנימוק האמיתי, רמוגרפי. בלשון פחות מכובסת: מרחב מחיה. במרכז הוויכוח עומד היחס להתנחלויות. ניצים מחפי שים תוואי גדר שיאפשר להתנחלויות להוסיף לגדול. יונים ביטחוניים כמו קציני המועצה לשלום וביטחון מחפשים תוואי שינציח את המצב הקיים. הממשלה מתנגדת בין המתנחלים, בג"ץ והאמריקאים. כמו במעלה אדומים, למשל.

השטח הגדול

מעלה אדומים היא אחת הערים המוצלחות ביותר בארץ: 35 אלף תושבים מרוצים, מערכת חינוך טובה, ניקיון, סדר, איכות חיים, שווי גדל"ן. בקרוב ייגשו לבנות את השטח הריק האחרון שיש עליו תב"ע. העיר תיעצר על 42 אלף תושבים. ראש העיר, בני כשריאלי, רוצה לגדול. אולמרט הבהיר לו שהוא לא יכול להר" שות לו כרגע להתפשט מערבה וצפונה, לכיוון ירוש" לים. השטח הזה, שמופע במפות כ-10E, הוא המתנחלים של הגדה. רבין ושרון רצו לבנות בו. האמריקאים הטילו את כל כובד משקלם, והם התקפלו. כשריאלי פנה דרומה ומזרחה. יש שם צוק תלול

אם אולמרט רוצה לעזור לאבו-מאזן, שייקה קודם לשיחת נפש את ברק. הגיע זמנם של ראש החמשלה ושר הביטחון להקים חטבח פוליטי, שותפות לעת צרה. יש חסמים שאפשר לפתוח, מאחזים שצריך לפרק